

УДК 658.14/17

Горик-Чубатюк М.О.
асистент кафедри
менеджменту і адміністрування
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Добровольська О.М.
студентка
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ У МЕНЕДЖМЕНТІ

Стаття присвячена теоретичному аналізу сутності, значення та важливості ведення фінансового контролінгу в сучасному функціонуванні господарюючих суб'єктів на основі теоретичних досліджень наукових здобутків. Фінансовий контролінг як ефективний інструмент к менеджменту є важливою складовою у складному та багатогранному механізмі управління підприємством. Основною проблемою постає питання дублювання деяких функцій фінансового контролінгу та менеджменту як основи управління.

Ключові слова: фінансовий контролінг, менеджмент, управління, ефективність, діяльність підприємства, контролююча система.

Горик-Чубатюк М.А., Добровольская О.М. ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛИНГ, КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ ИНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТА

Статья посвящена теоретическому анализу сущности, значения и важности ведения финансового контроллинга в современном функционировании субъектов предпринимательства на основе теоретических исследований научных достижений. Финансовый контроллинг как эффективный инструмент в менеджменте представляет собой важную составляющую в сложном и многогранном механизме управления предприятием. Основной проблемой является вопрос дублирования некоторых функций контроллинга и менеджмента, как основ управления.

Ключевые слова: финансовый контроллинг, менеджмент управления, эффективность, деятельность предприятия, контролирующая система.

Goryk-Chubatyuk M.O., Dobrovolska O.M. FINANCIAL CONTROLLING AS A EFFECTIVE TOOL IN MANAGEMENT

The article deals with fundamental analysis of essence, values and importance of financial controlling in modern functioning of business, based on theoretical researches of scientific progress. Financial controlling, as an effective tool of management, is an important element of complicated and multi-sided mechanism of business management. The key problem is overlapping of some functions of controlling and management as basis of administration.

Keywords: financial controlling, management, efficiency, activities business, controlling system.

Постановка проблеми. У сучасному функціонуванні та розвитку підприємств основне місце посідає фінансовий контролінг як один з елементів управління, що базується на здійсненні конкретних функцій інструментарію менеджменту. Виконання, контроль та дослідження таких функцій дозволяє господарюючому суб'єкту не лише вдало вести свою підприємницьку діяльність, а й втримувати та розвивати позиції на ринку серед підприємств-конкурентів, що виявляє зв'язок контролінгу з практичними завданнями ведення менеджменту на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень. Означення контролінгу як елементу фінансового менеджменту в системі управління підприємством знайшло відображення у працях як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Увагу дослідженню фінансового контролінгу приділили у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні науковці: І. Бланк, М. Блауг, І. Басанцов, І. Брижань, В. Геєць, О. Гізатулліна, О. Гребешкова, О. Григорів, А. Дайле, С. Данилович, В. Карцева, М. Калверт, С. Козьменко, Т. Коупленд, Ю. Лаута, Е. Майер, Р. Манн, О. Мелих, М. Мескон, Г. Партин, М. Портер, С. Приймак, О. Рябенков, В. Савчук, В. Сопка, Л. Сухарева, А. Томпсон, О. Терещенко, А. Турило, С. Фалько, Х. Фольмут, Д. Хан, І. Хома, Б. Хьюстон, М. Чумаченко, Н. Чухрай та інші.

Водночас існують низка недостатньо висвітлених аспектів впровадження фінансового контролінгу на підприємствах, адже деякі його завдання дублюються

з основними завданнями ведення менеджменту, що обумовлює актуальність нашого дослідження

Постановка завдання. Мета цього дослідження виражена теоретичним визначенням ведення фінансового контролінгу як ефективного інструменту менеджменту під час управління сучасною підприємницькою діяльністю.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Одним із сучасних напрямів в ефективному управлінні підприємницькою діяльністю, що забезпечує аналітичні та контролюючі аспекти як ведення вже наявних напрямів господарської діяльності, так і доцільність провадження нових, є фінансовий контролінг.

На думку О. Годес, фінансовий контролінг є контролюючою системою, яка забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних її результатів від передбачених та прийняття оперативних управлінських рішень, що забезпечують її нормалізацію [2, с. 61].

Сучасний «контролінг – це центральна підсистема системи управління підприємством або окремим процесом, яка пов'язує, координує, узгоджує, спрямовує, контролює діяльність усіх функціональних управлінських одиниць з метою адаптації їхньої діяльності до мінливих зовнішніх умов, здійснює

інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень, умовою існування якої є відповідний образ мислення керівництва підприємством або процесом, який сфокусований на оптимальному використанні всіх видів ресурсів і на тривалому розвитку підприємства» [8, с. 31].

Під час ведення підприємницької діяльності фінансовий контролінг зорієнтований на функціональну підтримку фінансового менеджменту господарюючого суб'єкта, що визначає його зміст, значення та основні завдання. Основною метою при цьому є орієнтація процесу управління на збільшення об'ємів прибутку, максимізацію показників, збільшення вартості капіталу, збереження рівня платоспроможності, контроль та ідентифікацію ризиків тощо. Основними функціями фінансового контролінгу як інструменту менеджменту є:

- координація (процесів управління, планування та регулювання інформаційних потоків);
- фінансова стратегія (розробка позицій та шляхів досягнення стратегічних цілей підприємства, адаптація господарських процесів);
- планування та бюджетування (прогнозування, розробка, планування, моніторинг, удосконалення, забезпечення процесу бюджетування);
- контроль (забезпечення аналізу, виявлення та усунення відхилень фінансових показників, розробка заходів нейтралізації, управлінський облік, корегування фінансових планів, пошук нових можливостей);
- внутрішній консалтинг та методичне забезпечення (розробка рекомендацій, надання консультацій менеджерам, використання методик, процесів, систем);
- внутрішній аудит та ревізія (координація діяльності, аудит, контроль за документообігом та показниками тощо).

Щодо основ менеджменту, то «організаційно-економічний механізм управління підприємством можна розглядати як складову частину та ієрархічний рівень у єдиній ієрархії всіх механізмів функціонування підприємства. Він містить певну сукупність організаційних і економічних важелів, які впливають на економічні й організаційні параметри процесу управління з метою забезпечення ефективності та отримання конкурентних переваг» [6, с. 24]. Проте в цей механізм управління підприємством входить

і фінансовий контролінг «як інструмент управлінського процесу, що знаходиться на перетині обліку, інформаційного забезпечення, контролю, координації і займає особливе місце в управлінні підприємством. Контролінг є своєрідним механізмом саморегулювання на підприємстві, що забезпечує зворотній зв'язок у контурі управління» [4, с. 48].

Фінансовий контролінг як одна з функцій менеджменту, зокрема концепції ефективного управління підприємством забезпечує тривале його існування та розвиток у складних умовах конкуренції (таблиця 1).

«Філософія контролінгу визначається превентивною діяльністю із вивчення функціонування підприємства, його поточних і перспективних шансів. Реалізація цієї діяльності здійснюється на чотирьох

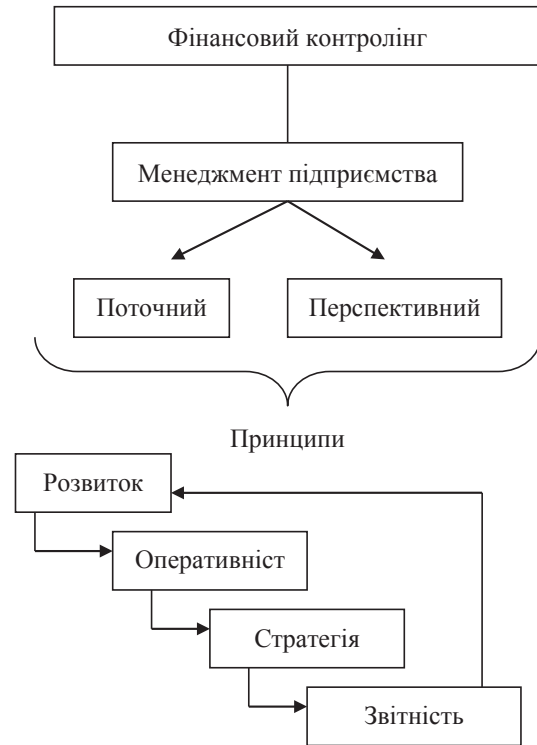

Рис. 1. Характеристика контролінгу як складової менеджменту за теорією Ю. Трифонова та М. Павленкова [10, с. 51]

Таблиця 1

Характеристика основних концепцій контролінгу

Орієнтація концепції контролінгу	Сутність і основні завдання котролінгу
1. На систему фінансів та обліку.	Переорієнтація системи обліку з минулого в майбутнє, створення на базі облікових даних інформаційної системи підтримки управлінських рішень, пов'язаних із плануванням, прогнозуванням, контролем діяльності підприємства, забезпечення аналізу показників із метою виявлення відхилень, забезпечення економічної ефективності функціонування підприємства, прибутковості та ліквідності, порівняння планових та фактичних показників, управлінський облік, корегування фінансових планів, внутрішній консалтинг тощо.
2. На управлінську систему менеджменту: - з акцентом на планування і контроль; - з акцентом на координацію.	Створення загальної системи управління, розробка концепції єдиної інформаційної системи, її впровадження, координація, функціонування і інформаційна підтримка, оптимізація інформаційних потоків. Планування та контроль діяльності структурних підрозділів підприємства, координація діяльності системи управління підприємства на основі аналізу показників діяльності, бюджетування та стратегічне планування, адаптація господарських процесів, встановлення кількісних та якісних цілей підприємства, визначення сильних та слабких боків, упровадження інновацій та інвестиційної діяльності тощо.

Джерело: побудовано авторами на основі [11, с. 247]

принципах: розвитку, оперативності, стратегії, звітності» [10, с. 51].

У сучасному функціонуванні підприємств контролінг посідає основне місце, забезпечуючи постійний нагляд та контроль за доцільністю та правильністю ведення господарської діяльності, що дозволяє оперативно реагувати та відповідно вносити корективи в процес господарювання за умов збереження або нарощування темпів виробництва.

Схожу теорію представляє також Е. Майер. У власних підходах він вказує, що контролінг – це система забезпечення виживання підприємства у двох аспектах: короткостроковому – оптимізація прибутку, у довгостроковому – збереження й підтримка гармонійних відносин та взаємозв'язків підприємства з навколишніми його сферами: природною, соціальною, господарською [5, с. 323].

Фінансовий контролінг як ефективний інструмент менеджменту вміщує такі складові:

1) поточні і стратегічні завдання в підприємстві загалом, а також в окремих структурних підрозділах і службах;

2) схеми організаційної структури, центрів витрат і відповідальності;

3) формування аналітичного і регулятивного блоку в системі контролінгу;

4) положення функціональних обов'язків і прав служби контролінгу, а також окремих спеціалістів;

5) інформаційні потоки, що забезпечують своєчасну інформацію із результатів діяльності підрозділів підприємства;

6) критичні величини за окремими показниками в системі аналізу відхилень між нормативними (плановими) і фактичними показниками;

7) терміни проведення аналізу фактичного стану за центрами витрат і відповідальності підприємству загалом;

8) терміни подачі результатів аналізу і підготовлених проектів управлінських рішень керівнику підприємства систему контролю за виконанням управлінських рішень;

9) способи повідомлення керівникам про виявлені недоліки [1, с. 41].

Таким чином, фінансовий контролінг – це саморегульована система методів і інструментів, спрямована на функціональну підтримку фінансового менеджменту на підприємстві шляхом концентрації контролюючих дій за основними напрямками управління його фінансами, виявлення відхилень фактичних значень контрольних показників від норматив-

них і вжиття оперативних заходів для нормалізації процесу управління фінансами [3, с. 406].

Висновки. Отже, на основі проведеного теоретичного аналізу праць видатних науковців було виявлено основні складові фінансового контролінгу як ефективного інструменту менеджменту, що вміщує комплексне використання методик та інструментів із дослідження, контролю, аналізу та оперативного реагування під час ведення господарської діяльності підприємств для нейтралізації негативного впливу, встановлення норм відхилень, виявлення порушень та забезпечення функціонування підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аксентюк М. Контролінгове забезпечення стратегії розвитку підприємства // Економіка та держава. – № 7. – 2008. – С. 40–42.
2. Годес О. Фінансовий контролінг на підприємстві / О. Годес // Європейський вектор економічного розвитку. – 2013. – № 1(14). – С. 59–65.
3. Коваленко Л., Ремньова Л. Фінансовий менеджмент : Навч. посібник. / Л. Коваленко, Л. Ремньова – К. : Знання, 2005. – 483 с.
4. Лаута Ю. Создание системы контролинга на промышленном предприятии / Ю. Лаута, Б. Герасимов. – Тамбов : Издательство «Тамбо», 2005. – 96 с.
5. Майер Э. Контролинг как система мышления и управления : Пер. с нем. Ю. Жукова, С. Зайцева / Под ред. С. Николаевой. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 560 с.
6. Паламарчук О. Сутність та формування організаційно- економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємства / О. Паламарчук // Економічний вісник університету ПХДПУ. – 2011. – № 17. – С. 23–31.
7. Партин Г. Види та місце фінансового контролінгу на підприємстві / Г. Партин, Я. Маєвська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – № 19.6. – С. 199–202.
8. Прокопенко О., Криворучко Л. Економічна суть контролінгу, його місце в системі управління підприємством / О. Прокопенко, Л. Криворучко // Вісник СумДУ. Серія «Економіка». – 2011. – № 4. – С. 27–34.
9. Рябенков О. Особливості організації системи фінансового контролінгу на промисловому підприємстві в умовах підвищення ризиковості його діяльності / О. Рябенков // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Efp/2011_1112/Ryabenkov.pdf.
10. Трифонов Ю. Методологические основы текущего контролинга промышленного предприятия: монография / Ю. Трифонов, М. Павленков. – Новгород : Изд-во ННГУ, 2007. – 228 с.
11. Ушакова Н., Лігоненко Л. Фінанси підприємства / Н. Ушакова, Л. Лігоненко. – К. : КДТЕУ, 2000.
12. Христенко М. Концептуальні засади фінансового контролінгу в банку / М. Христенко // Вісник КНТЕУ. – 2013. – № 3. – С. 83–96. References.